

5. Старостенко Л. В. Співвідношення понять «насильницьке зникнення» та «викрадення людини» в міжнародному праві. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2015. № 3. С. 73–76.

6. Ott L. *Enforced Disappearance in International Law*. Cambridge: Intersentia, 2011. P. 6.

Моргун Н. С., – завідувач кафедри досудового розслідування ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРОВЕДЕННЯ НИЗКИ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

Незаконне заволодіння транспортним засобом в основному вчиняється таємно, причому злочинці майже не залишають слідів, що мають значення для слідства, а можливість фіксування події злочину значно ускладнена. Тому, в більшості випадків виявлення та розслідування таких злочинів відбувається шляхом проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД).

У ч. 1 ст. 246 КПК України визначено, що НСРД – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України. Ми підтримуємо думку М. Л. Грібова, що криміналістичне забезпечення НСРД – це система заходів з одержання максимальної ефективності цих дій для виконання завдань кримінального провадження [1, с. 39].

Загальний порядок взаємодії слідчих та співробітників оперативних підрозділів (ініціаторів та допоміжних) під час організації та проведення НСРД передбачає такі спільні заходи:

- 1) складання слідчим клопотання про надання дозволу на проведення НСРД та погодження його з прокурором;
- 2) подання клопотання про надання дозволу на проведення

НСРД слідчому судді, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування;

3) розгляд клопотання слідчим суддею протягом шести годин із моменту отримання такого звернення за участі слідчого або прокурора, постановлення ухвали про дозвіл на проведення НСРД;

4) складання слідчим у двох примірниках доручення на проведення НСРД на офіційному бланку органу досудового розслідування та надання його разом з ухвалою слідчого судді керівнику органу, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення й у складі якого знаходяться орган розслідування та/або оперативні підрозділи, уповноважені на її проведення. Залежно від злочину, що розслідується, та статусу особи, стосовно якої проводяться НСРД, інших чинників, слідчий, за погодженням з керівником органу досудового розслідування відповідного рівня, може доручати її проведення керівнику іншого правоохоронного органу, у тому числі того, під юрисдикцією якого не перебуває місце вчинення кримінального правопорушення, з обґрунтуванням такої необхідності (п. 3.3.1 Інструкції). У разі, якщо матеріали оперативно-розшукової діяльності було використано як приводи та підстави для початку досудового розслідування, доручення на проведення НСРД, як правило, надається оперативному підрозділу, що виявив злочин, але враховуються його повноваження (п. 3.3.2 Інструкції) [2];

5) визначення керівником органу, під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення й у складі якого знаходяться орган розслідування та/або оперативні підрозділи, виконавця доручення слідчого;

7) з урахуванням установленого в ухвалі слідчого судді строку безпосереднє проведення НСРД підрозділом-ініціатором у взаємодії з підрозділом, який залучений;

8) виготовлення додатків до протоколу, упакування їх з метою надійного збереження, а також засвідчення підписами осіб, які виконували НСРД;

9) ужиття співробітниками оперативних підрозділів-ініціаторів НСРД необхідних заходів щодо забезпечення збереження й цілісності одержаних матеріалів (захист від несанкціонованого втручання,

деформації, розмагнічування, знебарвлення, стирання тощо) у період до передачі їх прокурору;

10) складання уповноваженим працівником підрозділу-ініціатора протоколу за результатами проведення НСРД, підготовка рапорту начальнику уповноваженого оперативного підрозділу та надання прокурору, зазначеному в дорученні, протоколу з додатками не пізніше 24 годин після його складання.

Після завершення проведення НСРД прокурор складає постанову про прийняття рішення щодо розсекречення їх матеріалів. Постанова прокурора, який здійснює повноваження прокурора в конкретному кримінальному провадженні у формі процесуального керівництва, погоджується з керівником відповідного органу прокуратури. Керівник органу прокуратури надсилає керівнику органу, яким засекречено матеріали, клопотання, в якому зазначаються підстави для скасування грифа секретності, обліковий номер та назва матеріалів.

Керівник органу, де здійснено засекречування матеріалів, після одержання клопотання в максимально стислий строк, але не більше 10 діб, створює експертну комісію з питань тасмниць, яка вирішує питання розсекречення матеріалів [3, с. 134].

У разі встановлення осіб, щодо яких можливо зробити припущення, що вони причетні до вчиненого кримінального правопорушення, слідчий прокуратури звертається до слідчого судді апеляційного суду з клопотанням, погодженим з прокурором, про дозвіл на проведення відносно них НСРД, а саме:

1) установа місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України);

2) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України).

Під час розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом, працівники підрозділів ОТЗ також залучаються при проведенні низки НСРД.

Аудіо-, відеоконтроль особи проводиться, якщо є достатні підстави вважати, що розмови певної особи або інші звуки, рухи, дії, пов'язані з її діяльністю або місцем перебування тощо, можуть містити відомості, які мають значення для досудового розслідування.

Аудіо-, і відеоконтроль місця проводиться шляхом встановлення

спеціальних технічних засобів у публічно доступних місцях за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, мають значення для кримінального провадження.

Зняття інформації з електронних інформаційних систем надає можливість з'ясувати місце знаходження підозрюваного, коло його злочинних зв'язків, виявлення нових епізодів злочинної діяльності. Така НСРД може здійснюватися шляхом отримання інформації, що оброблялася, зберігалася або зберігалася на персональному комп'ютері чи декількох персональних комп'ютерах, об'єднаних у локальну мережу, або ж зовнішніх накопичувачах інформації, що приєднувалися до електронних інформаційних систем.

Контроль за вчиненням незаконного заволодіння транспортним засобом (оперативна закупка, спеціальний слідчий експеримент, імітування обстановки злочину) може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин, та проводиться у формах, визначених ч. 1 ст. 271 КПК України.

Обстеження публічно не доступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК) полягає в таємному проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів у приміщення та інше володіння для встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи або безпосередньо з метою виявлення і фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, які розшукуються, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження [4].

Таким чином, ефективність виявлення та розслідування незаконного заволодіння транспортним засобом залежить від застосування НСРД під час розслідування таких злочинів, зокрема, ефективної взаємодії слідчих з оперативними підрозділами, надійного захисту інформації, одержаної під час проведення НСРД, допустимого її використання у доказуванні.

Список використаних джерел

1. Грібов М. Л. Зміст криміналістичного забезпечення негласних слідчих (розшукових) дій. Вісник кримінального судочинства. 2017. № 1. С. 35–41.
2. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Інструкція, затв. спільним наказом Генеральної прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерством фінансів України, Адміністрацією ДПС України та Міністерством юстиції України від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>
3. Денисенко М., Стрелюк Я. Окремі аспекти організації контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій. Національний юридический журнал: теория и практика. 2015. С. 130–135.
4. Практикум з негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні: навч.-метод. посіб.. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2016. 200 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2016/NMP_164.pdf